

SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Prof. dr Maja Kostić - Mandić

Član 3 Ugovora o Evropskoj uniji

---

1. Cilj Unije je da promoviše mir, vrijednosti EU i dobrobit svih građana.
2. Unija je za svoje građane područje slobode, sigurnosti i pravde bez unutrašnjih granica, u kojem je osigurano slobodno kretanje ljudi u kombinaciji s odgovarajućim mjerama u pogledu kontrole vanjskih granica, azila, imigracije, sprječavanja i borbe protiv kriminala.
3. **Unija uspostavlja unutrašnje tržište. Ono radi na principu održivog razvoja Evrope zasnovanom na uravnoteženom ekonomskom rastu i stabilnosti cijena, visokokonkurentnoj socijalnoj tržišnoj ekonomiji, sa ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka, te visokog nivoa zaštite i poboljšanja kvaliteta životne sredine.**

Unija promoviše naučni i tehnološki napredak.

Unija se bori protiv socijalne isključenosti i diskriminacije i promoviše socijalnu pravdu i zaštitu, jednakost žena i muškaraca, solidarnost među generacijama i zaštitu prava djeteta.

Promoviše ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju i solidarnost među državama članicama.

Ona poštuje svoju bogatu kulturnu i jezičku raznolikost i osigurava da se evropsko kulturno naslijeđe čuva i unapređuje.

4. Unija će uspostaviti ekonomsku i monetarnu uniju čija je valuta euro.
5. U svojim odnosima sa međunarodnom zajednicom, Unija će podržavati i promovisati svoje vrijednosti i interese i doprinosti zaštiti svojih građana. Ona će doprinosti miru, sigurnosti, održivom razvoju Zemlje, solidarnosti i međusobnom poštovanju među ljudima, slobodnoj i pravednoj trgovini, iskorjenjivanju siromaštva i zaštiti ljudskih prava, posebno prava djeteta, kao i obezbijediti strogo poštovanje i razvoj međunarodnog prava, uključujući poštovanje principa Povelje Ujedinjenih nacija.
6. Unija će ostvarivati svoje ciljeve odgovarajućim sredstvima srazmjernim nadležnostima koje su joj dodijeljene Ugovorima.

Član 37 Povelje o osnovnim pravima EU propisuje:

„Visok nivo zaštite životne sredine i unaprjeđenje kvaliteta životne sredine moraju biti integrisani u politike Unije i obezbijeđeni u skladu sa principom održivog razvoja.“

OBNOVLJENA STRATEGIJA ODRŽIVOG RAZVOJA EU

*(Renewed EU Sustainable Development
Strategy, Brussels 9 June 2006)*

- **8 principa održivog razvoja**
- Održivi razvoj je **“sveobuhvatni dugoročni cilj EU”**.
- Definicija je ista kao i u Izvještaju Brundtland komisije UN iz 1987 **“Naša zajednička budućnost”**.
- **„Održivi razvoj je razvoj koji zadovoljava potrebe sadašnjih generacija bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje potrebe”**
- Dva bitna koncepta: **potrebe i ograničenja.**

---

8 PRINCIPA

- 1. Integracija i koherentnost politika**
- 2. Princip zagađivač plaća**
- 3. Princip prevencije i predostrožnosti**
- 4. Princip korišćenja najboljeg dostupnog znanja**
- 5. Učešće poslovnih i socijalnih partnera**
- 6. Učešće građana u kreiranju politika**
- 7. Promocija i unaprjeđenje osnovnih ljudskih prava**
- 8. Solidarnost između generacija**

PRINCIP INTEGRACIJE I KOHERENTNOSTI POLITIKA

- “Integracija politika” je prepoznata u mnogim dokumentima kao ključni element održivog razvoja.
- Integracija politika znači da važne ciljeve kao što su ekonomski razvoj, zaštita životne sredine, smanjenje stope nezaposlenosti i zaštita zdravlja, ne treba razmatrati odvojeno .
- Politike treba da budu „koherentne i da se međusobno podržavaju“.
- **Kako uspostaviti ravnotežu između zaštite životne sredine i ekonomskog razvoja?**
- **Politička odluka**

PRINCIP ZAGAĐIVAČ PLAĆA

- Zagađivač treba da plati troškove sprječavanja i kontrole zagađenja, bez obzira na to da li su te troškove prouzrokovali proizvođači ili država.
  - Zagađivač plaća ne samo troškove sprječavanja i kontrole zagađenja, već i troškove naknade štete po životnu sredinu, uz pomoć režima odgovornosti za životnu sredinu:
    - građanska deliktna odgovornost (objektivna)
    - krivična odgovornost (subjektivna)
    - princip podjele tereta
  - Član 191(2) UFEU-a navodi da je princip obavezujući za institucije EU prilikom donošenja ekoloških politika.
  - Direktiva 2004/35/CE o odgovornosti za životnu sredinu, sa osvrtnom na prevenciju i rekuperaciju štete nanijete životnoj sredini.
  - Sud pravde EU često primenjuje ovaj princip u svojoj sudskoj praksi.
-

PRINCIP PROPORCIONALNOSTI

- Mjere zasnovane na principu predostrožnosti trebaju biti srazmjerne željenom nivou zaštite;
  - Cilj nije nulti rizik, jer on rijetko postoji;
  - Tvorac politike treba da ispita „*koristi i troškove politike*“.
  - Ovo ispitivanje se ne svodi samo na ekonomsku analizu troškova i koristi, već treba uključiti i neekonomska razmatranja.
-

PRINCIP PREVENCIJE I PREDOSTROŽNOSTI

- Nedostatak dokaza o zagađenju životne sredine ne može se koristiti kao razlog za odlaganje isplativih mjera za sprječavanje zagađenja životne sredine gdje postoji prijetnja od nastanka ozbiljne štete.
- **Načelo predostrožnosti** opravdava usvajanje restriktivnih mjera kada je *"nemoguće sa sigurnošću utvrditi postojanje ili obim navodnog rizika"* i kada postoji *„vjerovatnost stvarne štete po zdravlje ljudi ako se rizik ostvari."*

Sud pravde EU je u slučaju *Artogan*, našao:

- *"da ako se pojavi naučna nesigurnost, od institucija EU se traži da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi spriječile specifične potencijalne rizike po javno zdravlje, sigurnost i životnu sredinu, dajući prednost (...) zaštiti tih interesa nad ekonomskim interesima. Stoga nije potrebno odlagati te mjere dok ne budu dostupni konkretniji naučni dokazi o prirodi tih rizika."*
- Načelo predostrožnosti treba razlikovati od **načela prevencije**, koje nalaže da se preduzimaju sve potrebne mjere da ne dođe do zagađenja. Dakle, države članice su dužne preduzimati preventivne mjere (standardi kvaliteta, emisijski standardi, standardi razvoja, proizvodni standardi, etiketiranje i dr.)

PRINCIP KORIŠĆENJA NAJBOLJEG DOSTUPNOG ZNANJA

EU se obavezala da će donositi politike

„koje se razvijaju, procjenjuju i sprovode na osnovu najboljeg raspoloživog znanja i koje su ekonomski isplative.“

Direktive EU koriste izraz „**najbolje dostupne tehnike.**“

To su one tehnike i sredstva koji su najefikasniji i najnapredniji u sprječavanju ili smanjenju emisija.

Tehnike trebaju biti **dostupne** što znači „razvijene u obimu koji omogućava implementaciju u relevantnom industrijskom sektoru, pod ekonomski i tehnički održivim uslovima, uzimajući u obzir troškove i prednosti (...)”.

Prilikom odlučivanja da li je nova tehnika „najbolja dostupna tehnika“ (i da li bi se trebala koristiti) treba napraviti balans između (ekoloških) prednosti i nedostataka.

Ostali principi:

- Učešće poslovnih i socijalnih partnera
- Učešće građana u kreiranju demokratskog društva
- Promocija i unapređenje osnovnih ljudskih prava
- Solidarnost između generacija

Do 2006. godine bila je na snazi Uredba 2493/2000/EC o mjerama za promovisanje potpune integracije koncepta zaštite životne sredine u procesu razvoja zemalja, koja je predviđala definiciju koja je sadržala smjernice o suštini koncepta održivog razvoja.

Član 2. Uredbe je predviđao:

„Za potrebe ove Uredbe održivi razvoj znači poboljšanje životnog standarda i blagostanja ljudi u granicama kapaciteta ekosistema, održavanjem prirodnih dobara i njihove biološke raznolikosti za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.“

Alternativna definicija:

Održivi razvoj znači stimulisanje i podsticanje ekonomskog razvoja (npr. otvaranje novih radnih mjesta, podsticanje preduzetništva i prihoda), uz zaštitu i poboljšanje (na globalnom i evropskom nivou) prirode i društva (između ostalog prirodnih dobara, javnog zdravlja i osnovnih prava) za dobrobit sadašnjih i budućih generacija.

ELEMENTI ODRŽIVOG RAZVOJA

---

1. potreba očuvanja prirodnih resursa za dobrobit budućih generacija (*načelo međugeneracijske solidarnosti*);
2. prihvatanje, iz razloga zaštite životne sredine, ograničenja na upotrebu i eksploataciju prirodnih resursa (*načelo održive upotrebe*);
3. „pravično“ korištenje prirodnih resursa podrazumijeva da država prilikom korištenja resursa mora voditi računa o potrebama drugih država (*načelo pravične upotrebe*);
4. potreba za tumačenjem i primjenom pravila na integrisan i sistemski način (*načelo integracije*).

HVALA NA PAŽNJI!